

HVORDAN KAN ELEVENE ARBEIDE MED ORD OG BEGREP?

Av universitetslektor Edit Marie Asperanden, Lesesenteret, UiS

Selv om det er flere faktorer som påvirker elevene sin leseforståelse er det en klar sammenheng mellom elevene sitt ordforråd og hvor godt de forstår det de leser. I tillegg til forkunnskaper er god ordavkodning viktig både for motivasjonen og leseforståelsen (Bråten, 2007). Det kan derfor være en god investering å gi elevene forkunnskap om ulike begrep for å unngå at lesingen blir avbrutt av ord som må forklares. Dersom de stadig må stoppe opp for å finne forklaringer på vanskelige ord og begrep, mister de sammenhengen og leseflyten som er viktige faktorer for leseforståelsen.

God ordavkodning betyr at vi må jobbe både med fagbegrep og generelle ord og uttrykk brukt på tvers av fag. Det akademiske språket, skolespråket, er ulikt hverdagspråket og kan gi elevene utfordringer med å forstå tekster vi bruker i skolen (Nagy & Townsend, 2012). Eksempler på slike ord kan være tendens, kronologisk, dokumentasjon, visualisere, motstridende og det kan være uttrykk som “sprike i alle retninger”, “ta grep” og “i tråd med”.

Lærerens undervisning har stor påvirkning på elevene sine kunnskaper og egenskaper (Sweet og Snow, 2002), og det er mange måter å jobbe med ordkunnskap på. For eksempel kan vi bruke:

“Finn en venn”:

1. Læreren skriver ordene elevene skal kunne på en lapp og forklaringen på en annen lapp.
2. Hver elev får en lapp og går rundt i klasserommet for å finne eleven med lappen som passer.
3. Når eleven har funnet sin “venn” setter de seg sammen.
4. Når alle har funnet “vennen” sin avslutter en aktiviteten med at alle leser sine ord med forklaring.

eller **“Opp av hatten”:**

1. Elevene skriver de begrepene de mener er viktig å kunne i temaet på lapper. Ett begrep per lapp.
2. Læreren samler begrepene i en hatt.
(Mange lapper vil ha samme begrep så det kan være lurt å “rydde” før en går gjennom).
3. “Opp av hatten” kan gjennomføres ved at:
  - Læreren går gjennom begrepene og forklarer de.eller
  - elevene kommer frem etter tur, trekker en lapp og forklarer begrepet.

Til sist er det viktig å minne om at om arbeidet med ord og begrep skal gi god mening for eleven må det foregå samtidig med at elevene arbeider med emner i faget og leser relevante tekster. Da unngår en at ordene blir løsrevet fra sammenhengen de står i. Om en skal få en dypere forståelse av ordene er det også viktig at elevene får bruke de flere ganger, både muntlig og skriftlig.

